

ЕС, на който можем да се доверим

Предложения за нова

Стратегия на ЕС след 2010

Изготвено с участието на работните групи на EAPN за социално включване, заетост и структурни фондове

15ти Юни 2009

Въведение

Този документ беше първоначално разработен като дискуссионен материал, подготвящ основата за семинара на ЕАРН относно 2010 и след това, който се проведе в Брюксел на 29-ти май 2009 и включваше работните групи по социално включване, заетост и структурни фондове на ЕАРН, както и външни участници. Той представя предложенията на ЕАРН по пътя към една нова Стратегия на ЕС за след 2010, базиращи се на съществуващите позиции на ЕАРН, въз основа на дебатите с работните групи на мрежата и на заключенията на 8-мата Среца на хората, живеещи в бедност, проведена в Брюксел през май. Дебатите и заключенията бяха използвани за финализиране на първоначалния вариант и ревизирания документ беше дискутиран на Генералната Асамблея във Виена на 13-ти юни, 2009. Същевременно, ЕАРН работи заедно със Социалната платформа по развиването на манифест на Пролетния съюз, включващ природозащитни организации (ЕЕВ) и профсъюзи (ЕТУС), за да задълбочи предложенията за устойчива визия и стратегия на ЕС. Този манифест ще бъде издаден през септември. ЕАРН напълно поддържа този по-общ манифест.

ЕАРН иска специално да благодари на работните си групи по социално включване, заетост и структурни фондове, както и на участниците в семинара през 2010 и в Генералната Асамблея за техния принос.

Тази позиция е насочена главно към вземащите решения в ЕС (Комисията, Съвета и Европейския парламент), за да бъде предприето действие на европейско ниво, въпреки че изпълнението му ще зависи от страните членки.

Какво смятаме ние

Изправяйки се пред предизвикателството 2010

2010 е решителен момент за ЕС. Това е Европейската година срещу бедността и социалното изключване и е срока, поставен в Лисабонската стратегия от 2000 за оказването на решаващо влияние за премахването на бедността. Това е жизнено важен момент за да се определи колко успешно се е справил ЕС в намаляването на бедността и социалното изключване, до колко стратегията „растеж и работни места” и Стратегията за социална защита и социално включване (социалния Отворен метод на координация - ОМК¹) са били ефективни инструменти и какви промени трябва да бъдат извършени, за да се постигне социален напредък.

Икономически модел, който не може да донесе благосъстояние на всички

Икономическата криза, обаче, поставя нови въпроси. Не само че съществува риск нови групи да бъдат доведени до бедност, главно поради загубата на работа, дом и влошаване на циклите на задлъжнялост, но и защото трудностите пред тези, които вече живеят в дългове, се засилват, тъй като общественият дефицит, причинен от ниските постъпления от данъци и банковите фалити, започва да се навакства чрез оряване на публичните разходи. Кризата подчерта не само опасностите на нерегулирания финансов пазар, но и една основна слабост на икономическия модел, който насърчава икономически растеж и повишено потребление за сметка на социалната кохезия. Конкуренцията и пазарните свободи са разглеждани като приоритетни пред защитата на фундаменталните права и растежът всъщност не доведе до малко бедност, а увеличи неравенствата между регионите, както и между бедни и богати. Това превърна неравенството в главен стимул за една нестабилна и неустойчива икономика на глобално ниво.

Стига вече „бизнес, както обикновено” - Време е за промяна

Кризата създаде някои сериозни предизвикателства за ЕС, но тя, също така, е възможност да се оформи една нова визия за Европейския Съюз и неговата роля в света. Ниското ниво на участие в скорошните избори на ЕС и завръщането на анти-демократичните, дори ясно изразени расистки представители, са причина за голяма тревога. Сега трябва да бъде проведен нов дебат, който точно да потвърди етичните виждания и ценности на ЕС. Началната точка трябва да бъде откритото анализиране *на причините за кризата и неуспеха на действащите стратегии „Растеж и работни места” да разпределят богатството и благосъстоянието, да се борят с дискриминацията и да насърчават социалната кохезия.* Една нова визия за ЕС ще постави на изпитание предположенията за постоянно увеличаващ се растеж и дали той може да бъде съвместим с една стабилност на околната среда и глобалното равенство. Това ще доведе до инвестиране на повече време и ресурси в алтернативни начини, за да се постигне един „по-етичен и стабилен модел на растеж”. Най-вече това ще гарантира, че ще бъде предложен един нов модел, който поставя икономиката в услуга на социалните потребности (както за околната среда, така и за хората) и активно намалява неравенствата и бедността, базиран в подход, основан на права. Един такъв модел е жизнено важен, за да се

¹ Стратегията на ЕС за социална защита и социално включване често се нарича “Социален ОМК”. Става дума за методът на “мекия закон” на ЕС да се стимулира обмяната и конвергенцията между страните членки по политически области като социалната политика, в които основната компетентност е в страните членки, а не на равнището на ЕС. Това се нарича Отворен Метод на Координация (ОМК).

докаже, че ЕС може да изпълни своите обещания за сигурност и да предостави една съгласувана и стабилна визия, на която хората могат да повярват че ще защитава техните интереси и общественото благо – за доброто на хората и планетата.

От какво се нуждаем

Един ЕС, на който можем да се доверим

- Да се поставят хората и планетата пред печалбата.
- Да се използва икономиката в полза на социалното и стабилно развитие.
- Да се признае борбата срещу бедността, неравенствата и социалното изключване, както и защитата на фундаменталните права като основно предизвикателство и необходимо условие за прогрес (на европейско и глобално ниво).

1. Европейски съюз, на който можем да се доверим: нова социална и устойчива политика на ЕС за след 2010, която да превърне напредъка по отношение на намаляването на бедността и неравенствата в основна предпоставка

- Да се превърнат прилагането на Хартата на фундаменталните права, на Целите на хилядолетието и намаляването на бедността и неравенствата (в ЕС и в глобален мащаб) в основно изискване за прогрес след 2010.
- Да се определят нови общи цели с приоритет социална кохезия и защита на фундаменталните права, приложени чрез балансирана инфраструктура (икономическа, тези по заетостта и по околната среда и социална), която подсилва ролята на Стратегиите на ЕС за социална закрила (пенсии, здравеопазване и дълготрайни грижи) и социално включване.
- Да се осигурят по-ефективни инструменти за гарантиране на прилагането, включително национални цели и цели на ЕС, свързани с бедността и изключването, бездомността и т.н.; нови многобройни индикатори за измерване на прогреса извън БВП; и ефективното използване на бюджетите на ЕС, включително Структурните фондове, за осигуряване на социално включване.
- Да се поеме ангажимент да се избягва *социалния дъмтинг* с цел да се постигне конкурентноспособност в глобалната икономика. Трудовите права, стандартите на социалното благосъстояние и прогресивната данъчна система трябва да бъдат запазени и разширени.

2. Социален пакт – Да се осигурят права и солидарност за да се:

- Преосмислят причините за бедността като се намалят неравенствата, постигайки едно по-справедливо разпределение на богатството.
- Трансформира социалната защита в трамплин: Гарантирайки адекватен доход, универсални социални защитни системи и достъп до качествени социални услуги.
- Да се създаде една пътека към включването: Да се превърне интегрирания подход за Активно включване в реалност.
- Да се защити качествената заетост и да се създадат нови работни места за нови потребности: Инвестирайки в качествени социални/зелени работни места и социална икономика.
- Да се постави на изпитание дискриминацията и да се насърчава различието.
- За да се насърчи глобалната справедливост и равенство.

3. Да се установи динамично сътрудничество с цел промяна

- Да се прилага партисипитативно и ефективно управление, включващо хората, живеещи в бедност и НПО, на всички равнища и етапи на политическия цикъл на ЕС, чрез ефективен граждански диалог.
- Да се осигури финансова и друга подкрепа за НПО, гарантирайки тяхната независимост, като ключови агенти, стимулиращи овластяването на хората, живеещи в бедност и като доставчици на услуги.

1. Европейски съюз, на който можем да се доверим: нова социална и устойчива политика на ЕС за след 2010, която да превърне прогреса срещу бедността и неравенствата в основна предпоставка

С текущата криза не трябва да се справяме само чрез по-добра финансова регулация, нито пък да я разглеждаме като временен сигнал в икономическия модел, характеризиращ се с разцвети и фалити. **Трябва да бъдат научени някои уроци, за да се коригират основните слабости на самия модел.** В реалността, именно моделът, поставящ на първо място растежа, допринесе за сегашната ситуация. Моделът на растеж не изпълни своите обещания да окаже решаващо влияние върху бедността, защото моделът „процеждане надолу“ не работи. Макар икономическият растеж да повиши цялостния стандарт на живот в някои страни, разделението между богати и бедни нарасна и не е оказано особено въздействие върху 79те милиона души, живеещи в бедност през 2007. На глобално равнище, натискът към растеж и нерегулираното разширяване на пазара, прокарващо икономическите интереси на Севера, разшири пропастта, както и увеличи бедността и неравенствата в Юга. Една пета от световното население в днешно време получава едва 2% от глобалния доход. Същевременно, липсата на регулация на дохода и влиянието върху глобалната икономика разрушиха околната среда и живота на хората.

Предизвикателството в случая е не само да се реагира на последствията, но и **да се анализират причините и да се установи нова визия за след 2010.** Тази визия трябва да повлияе върху новата Стратегия за след 2010, като постави хората и упражняването на фундаменталните права в центъра, чрез един подход, базиран много повече на солидарността и ценностите. Тази стратегия трябва да бъде прилагана чрез нови общи цели, инфраструктура и средства, утвърждаващи икономиката като един инструмент за стимулиране на публичното благо и изграждащи общ глобален просперитет и устойчиво бъдеще. Стратегията трябва да бъде изготвена чрез активно управление, включващо участието на хора, живеещи в бедност, неправителствените организации и третия сектор.

Препоръки

- **Да се проведе основна среща на заинтересованите страни, през есента на 2009, за да се дискутират заедно причините за и последствията от кризата и как моделът „Растеж и работни места“ може да бъде трансформиран, за да осигури един етичен растеж и социално и устойчиво развитие, базирано на фундаменталните права. Да се осигури участието на всички важни заинтересовани страни, включително НПО и хората, живеещи в бедност, и**

да се осигури, че техните възгледи ще се вземат предвид в окончателното предложение за Стратегията.

- **Да се лансира нова Стратегия за след 2010, за да се подпомогне “интегрираната стратегия на ЕС за глобално благоденствие, социално и устойчиво развитие, което зачита околната среда”**: нейната мисия и цели да бъдат възстановяване на приоритетното значение на устойчивото развитие и социалната кохезия. *Растежът не бива вече да бъде абсолютна цел*, а трябва да служи като един устойчив модел, насърчаващ просперитета и благоденствието за всички, признавайки нуждата от един по-етичен модел на растеж (социален и устойчив).

- **Да се превърнат прилагането на Хартата на фундаменталните права², на Целите на хилядолетието и намаляването на бедността и неравенствата (в ЕС и в глобален мащаб) в основно изискване за прогрес след 2010.** Икономическите стратегии и тези за заетост трябва да продължат да допринасят за тази цел, за да бъде подсилван социалния модел на ЕС, а не да бъде подкопан.

- **Да се разработи ясна Социална и устойчива инфраструктура и ръководни принципи, за да може Стратегията за след 2010 да се приложи по един координиран начин чрез 4 равностойни стълба.** Стратегията трябва да заложи общи цели, основани около 4 свързани и равностойни стълба: икономически (макро/микро), на заетостта, на социалната закрила и социалното включване, и на околната среда, стимулирайки глобалното равенство и играйки ролята на пресечна ос. Новите интегрирани ръководни принципи трябва да отразяват общите социални и устойчиви цели³.

- **Повече популярност за подсилената Стратегия на ЕС за социална защита и социално включване** с отговорности за про-активно включване на социалните цели в трите стълба: за социално включване, пенсии, здравни и дълготрайни грижи. Стратегията на ЕС за социална защита и социално включване трябва да бъде утвърдена като ключов социален стълб, гарантирайки Общите цели и ангажмента за запазване на фундаменталните права, въз основа на Препоръките в Комуникацията на Комисията за засилване на ОМК, особено по отношение на:

- **Прилагане:** да се установят специфични цели, свързани с бедността, на европейско и национално равнище, да се развият общи национални индикатори, свързани с европейските индикатори, приети от Стратегията на ЕС за социална защита и социално включване, да се изискват годишни национални отчети за извършването / механизми за оценяване на резултатите, които да подчертават прогреса и пречките, свързани с препоръките на комисията и точките за наблюдение.

² Съветът и Комисията подписаха и прокламираха Хартата от името на своите институции на 7 декември, 2000 в Ница. През 2007, текстът на документа беше съгласуван на министерско равнище и беше инкорпориран в Проекто-Конституцията на Европа. Той още не е приет от всички страни членки и изчаква финализацията на процеса на референдуми в ключови страни членки.

³ Това отразява и Адженда 21 за устойчиво развитие, която беше приета в Рио де Жанейро през 1992. Agenda 21 е цялостен план за действие, който трябва да бъде предприет глобално, национално и локално от организациите в системата на ООН, правителствата и основните групи във всяка област, в която човечеството въздейства върху природата. <http://www.un.org/esa/sustdev/documents/agenda21/index.htm>.

Локалната Agenda 21 е план за действие за устойчиво развитие на общината, разработен от местните власти заедно с местни заинтересовани страни и граждани. Мандатът за разработване на Местна Agenda 21 беше даден на местните власти в целия свят на конференция на ООН по въпросите на Околната среда и развитието (UNCED) в Рио де Жанейро през 1992. <http://www.iclei-europe.org/index.php?id=616>.

• **Управление:** да се подсилят Националните планове за действие и Националните стратегически доклади като активни процеси на планиране, ангажиращи всички заинтересовани страни, включително хората, живеещи в бедност, НПО и третия сектор, засилвайки връзката с регионалното и локалното ниво чрез приетите индикатори. Да се ангажират националните правителства и правителството на ЕС с осъществяването на мониторинг.

• **Взаимно учене:** да се развият нови инструменти за обмяна на наученото (успехи и трудности), свързани с тематични области като детската бедност и бездомността, както и интегрирани, многоизмерни подходи и методи на участие на национално и европейско равнище. Да се използват нови инструменти за правене на политика като конференции за консенсус, там където съществува слабо политическо съгласие, напр. по отношение на бездомността. Да се гарантират механизми за последващи действия.

• **Целенасочване:** да се осигури ефективна координация с останалите стълбове, за да се насърчи социалното включване, да се установят пресечни работни групи, които да стимулират заинтересованите страни да подкрепят изготвянето на оценка на социалното въздействие с участието на заинтересованите, да се осигури годишна оценка на позитивното и негативното влияние във всички политически сфери.

• **Финансови инструменти:** да се гарантира, че Бюджетът на ЕС и Структурните фондове осигуряват социално включване. Да се интегрират целите на Стратегията на ЕС за социална защита и социално включване (Социалния ОМК) в нов тип програмиране на кохезионната политика, използвайки индикаторите и целите на ОМК като индикатори за успех.

• **Да се развие нова общностна Програма “бедност и социално изключване”,** за да се подкрепи развитието на инициативи на терен за борба с бедността, неравенствата и изключването на национално ниво.

• **Национални и европейски цели относно бедността**

Да се установят ясни цели на ЕС по всички ключови области на една нова социална и устойчива Стратегия на ЕС, поставяща на първо място сферите, където вече съществуват приети европейски индикатори и данни, и където има дългосрочна обвързаност на ЕС за изпълнение – особено чрез установяването на специфични цели за **премахването на бедността**. С оглед на липсата на прогрес от 2000 година насам, EAPN ще подчертае колко е значимо политически да се установи тази цел да бъде достигната в края на Стратегията за след 2010, например до 2020. ЕС също така трябва да разчита на ангажиментите на Европейския парламент, включително Резолюцията от 9 октомври 2008 за Стимулиране на социалното включване и борбата с бедността, която призовава страните членки да намалят бедността сред децата на 50 % до 2012, и на Писмената декларация 111/2007, която призовава да се сложи край на живота на улицата до 2015. Да се подпишат национални споразумения и индивидуализирани пътни карти със страните членки, за да се установят национални цели с ежегоден, прозрачен мониторинг, чрез механизми за оценка на резултатите.

• **Отвъд БВП: Нови индикатори за социален и устойчив прогрес**

Да се приеме преминаването отвъд употребата на БВП като главен индикатор за прогрес на Стратегията за след 2010, признавайки ограничения и недостатъчността на БВП като един прекалено тесен икономически индикатор. Да се разработят нови множествени индикатори, които да отразяват прогреса към една социална и устойчива стратегия, която дава ново определение на благоденствието отвъд растежа и картографира напредъка в: благосъстоянието, премахването на бедността, неравенствата (между региони, богати и бедни) и упражняването на фундаменталните права, както и стимулирането на по-социална и екологично устойчива икономика.

- **Да се приложи прогресивна и партисипитативна оценка на социалното въздействие** като част от общата процедура по оценка на влиянието. Тя трябва да включва и специален фокус върху влиянието върху бедността и неравенствата и да осигурява активното участие на заинтересованите страни, включвайки НПО и хората, живеещи в бедност, в процеса на оценяване във възможно най-ранна фаза.

- **Кохезионната политика като инструмент за борба със социалните неравенства, гарантираща достъп на НПО**

Да се превърне социалното включване и борбата срещу неравенствата във всеобща цел на реформираната кохезионна политика (2014 - 2020). В съответствие с наскоро публикувания доклад на Барка⁴, който признава липсата на автоматична корелация между растежа и намаляването на доходните неравенства. Да се насочи голяма част от средствата на ЕСФ към проекти, свързани с хората, които са далеч от трудовия пазар, включително чрез инвестиции в услугите. Да се осигури достъп на малките НПО, работещи директно с хората, живеещи в бедност, както и яснота и прозрачност в мониторинга и усвояването/прилагането на структурните фондове.

- **Нов модел на управление** трябва да съпътства тези промени. Стратегията не бива да продължава да бъде единствено в ръцете на финансовите министри и министерствата по заетостта, а да насърчава искрено заинтересованите страни да участват във всяка стъпка на политическия цикъл - трябва да бъдат разработени нови ръководни принципи, които ясно да изискват този модел на управление да бъде свързан с приетите индикатори. Европейският съюз има нужда да насърчи един разширен социален диалог, осигурявайки директното участие на хората в бедност и на тези, които са най-уязвими на трудовия пазар или са изключени от него, както и НПО и третия сектор, които ги подкрепят: *Един ЕС, на който можем да се доверим* трябва да включва и да подкрепя повече всички, които живеят в него. (Виж последния раздел).

---

⁴ http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/future/pdf/report_barca_v2104.pdf (стр. 73, 144).

2. Социален пакт – осигуряване на права и солидарност

Една нова стратегия за след 2010 се нуждае от подписването на **Социален пакт** от страна на Съвета, Европейския парламент и Комисията, който да е базиран на права и солидарност. Той трябва да поставя основите на това как ЕС ще прогресира и да се прилага въз основа на Хартата на фундаменталните права и специалните политически обвързаности, изключително важни за новата социална и устойчива визия. Той трябва да обяснява **как ще се прилагат основните права, да се бори с причините за бедността и връзките с неравенството**, и да осигурява последователен и съгласуван път към стимулирането на глобално равенство. Този пакт ще бъде част от документа на Стратегията за след 2010 на Комисията и ще бъде наблюдаван чрез пресечни междуведомствени тематични работни групи.

ЕАРН залага **6 ключови пресичащи се области, които трябва да бъдат идентифицирани в Социалния пакт и в които трябва да бъде постигнат напредък:**

2.1 Да се оспорят причините за бедността: намаляване на неравенствата/разпределяне на богатствата, насърчаване на солидарността.

2.2 Да се трансформира социалната защита в трамплин: Гарантирайки адекватни доходи, универсални системи за социална защита и достъп до качествени обществени услуги, включително прилични жилища.

2.3 Да се създаде пътека към включване: Да се превърне интегрирания подход към активно включване в реалност.

2.4 Нови работни места за нови потребности: Да се инвестира в качествени социални и зелени работни места за всички.

2.5 Да се противодейства на дискриминацията и да се насърчава различието.

2.6 Да се стимулира един последователен подход на ЕС за насърчаване на глобалната социална справедливост и равенство.

2.1 Да се оспорят причините за бедността – да се разпределят богатствата / да се намалят неравенствата

Растежът и работните места не носят автоматично добър живот за всички. Ние се нуждаем от един етичен, качествен растеж, който ще насърчи едно по-честно разпределяне на ресурсите с цел да премахне разделението между бедни и богати и да създаде едно общество, базирано на солидарността. Кризата допълнително подчерта, че основните, структурни причини за бедността се коренят в неравенството. Кредитната пропаст бе предизвикана от несъстоятелните стремежи към материално богатство и стоки, подкрепени от натиска на пазара за увеличаване на потреблението, независимо от възможностите на хората да плащат.

Относителната бедност е в най-общ план мерило за социалното неравенство. Ако богатствата не се разпределят по-добре и не бъде премахнато разделението между богати и бедни, не могат да бъдат положени стабилни и устойчиви основи на икономиката и правата и социалната кохезия ще продължат да бъдат подкопавани. Всъщност, социалните неравенства продължават да се разширяват⁵, а нови сведения подчертават разрушителните последици от това за цялото общество, не само за бедните. Независимо че бедните живеят по-кратко, имат по-лошо здраве и други социални проблеми, което довежда до по-високи социални и икономически разходи, последните проучвания⁶ изтъкват, че по-неравните общества са по-лоши за почти всички, като всеки модерен социален или екологичен проблем (лощо здраве, липса на комуникативен живот, насилие, дрога, наднормено тегло, психически заболявания и други) е много по-вероятно да се прояви в такива общества.

---

⁵ OECD: Growing inequalities.

⁶ R. G. Wilkinson and K.E. Pickett, 'The Spirit Level: why equal societies almost always do better'. Allen Lane. UK 2009

Фактори като **дълготрайна безработица или несигурна работа**, преживял съпруг, хронични заболявания, работа в местните услуги, проституция или други подобни проблеми, които оказват влияние върху милиони в ЕС, не бива да оправдават съществуването на пенсии под прага на бедността. Демографските промени не трябва да означават и по-лоши системи за социална защита, нито пък трябва тежестта да пада автоматично върху работещите или безработните. Това трябва да доведе до един прозрачен дебат относно алтернативните източници на финансиране на устойчиви системи за социална защита.

Новата Стратегия за след 2010 трябва да подчертае нуждата да се постигне **споделяно благоденствие и по-добър живот за всички**. Основата за това е в ценностите на едно **общество, базирано на солидарността**, както и наличието на нови индикатори за измерване на прогреса отвъд БВП. Това означава да се постави приоритет върху споделянето на богатството и намаляването на неравенствата в доходите и богатството. Трябва да бъдат разработени и дискутирани нови механизми на разпределение и преразпределение на богатството, включително и мерки за намаляване на различията в доходите и богатството, както и да се насърчава ефективно преразпределяне и системи на солидарност за социална защита. Данъците трябва да бъдат признати като основни механизми на преразпределение за социален напредък, а избягването, укриването и неплащането на данъци да се обяви извън закона като социално престъпление.

Препоръки

- **Да се насърчава и работи за един по-добър живот за всички: споделянето на богатството и намаляването на неравенствата да се превърне в ясна цел на ЕС** Изрично да се упомене целта за намаляване на неравенството в Стратегията за след 2010 като част от новата визия на ЕС за по-добър живот за всички, необходима за гарантиране на социалната кохезия, стимулирането на благоденствието, защитата на правата и намаляването на бедността. Изрично да се упомене и прилагането чрез стимулиране на по-добри разпределителни и преразпределителни механизми.

- **Да се подкрепят прогресивните форми на финансови системи за социална защита.** Да се подкрепи изследването в ЕС на алтернативни финансови механизми за осигуряване на устойчиво финансиране на системите за социална защита чрез прогресивни данъчни системи, които увеличават данъчното бреме върху богатите и увеличават данъчните прагове за бедните. Това би трябвало да включва прилагането на по-справедливо данъчно облагане на капитала и фирмите, с признаване на екологичните и социални разходи, като ключова форма за преразпределение, допринасящо за целта към премахване на бедността и намаляване на неравенството.

- **Да се коригира Пактът за стабилност и растеж и да се определят макро и микро икономически ръководни принципи за подкрепа на публичните инвестиции в социалната защита и услугите и да се подкрепи по-добро разпределение и преразпределение.** Пактът за стабилност и растеж не трябва да поставя нереалистични цели пред страните членки за бързо намаляване на публични дефицити. Текущите дефицити не са предизвикани от бедните или от злоупотребите в системите за социална защита, а от алчността на bankerите, печелещи до голяма степен от нерегулираните финансови пазари. Ефективното публично инвестиране в социалната защита и социалните услуги е жизнено важно за гарантирането на устойчиво икономическо възстановяване. Да се развият нови

интегрирани макро и микро икономически ръководни принципи, които да подкрепят намаляването на неравенствата в доходите и богатството, да окуражават прогресивното данъчно облагане, активните и координирани подходи за справяне с избягването и неплащането на данъци. На микро равнище, да се стимулира намаляването на неравенствата в заплатите и устойчивото съотношение между заплатите и равнищата на печалби.

- **Мониторинг на тенденциите в богатството и подоходното неравенство.** Да се създадат нови данни и индикатори за богатство и неравенства като част от Стратегията за социална защита и социално включване на ЕС (Социалния ОМК) и Стратегията за след 2010г. Да се изисква от страните членки осъществяването на мониторинг върху тенденциите в богатството/ неравенствата и други белези на неравните общества.

- **Да се подкрепи развитието на нови средства и инструменти за разпределение на богатството.** Чрез Стратегията за социална защита и социално включване на ЕС, да се анализира ефективността на сегашните средства и инструменти на национално и европейско равнище, да се осветят и обменят добри практики и да се подкрепи развитието на нови.

- **Да се стимулира интегрирано действие на ЕС срещу данъчните убежища/ и международното избягване на данъци.** Икономическия план за възстановяване на ЕС да изисква прозрачност на данъчните декларации, да постави извън закона данъчните убежища и да подготви специфичен план за действие, контролиран чрез ОМК, за да се противопостави на вътрешното, както и на международното избягване и неплащане на данъци.

2.2 Да се трансформира социалната защита в трамплин: Гарантиране на адекватен доход, универсални системи за социално осигуряване и достъп до универсални услуги.

Системите за социална защита са признати и подкрепяни от Икономическия план за възстановяване като “автоматичен стабилизатор” в кризата. Но те са повече от това. Универсалните системи за социално осигуряване са колективни осигурителни системи за всички, предпазвайки от всички социални рискове чрез жизнения цикъл (майчинство, пенсиониране, безработица, болест). Те играят решаваща роля при **предпазване от бедността**. Услугите от общ интерес (напр. социалните услуги като жилища, здравеопазване и образование, както и други ключови основни услуги като вода, електричество, транспорт) са фундаментални права⁷ и съществена част от Европейския социален модел. Обаче, приоритетът, даден от ЕС, за разширяването на вътрешния пазар в услугите, активно стимулирайки либерализацията и приватизацията на дори основни ключови услуги, често се осъществява за сметка на правата на хората. Осмата среща на хората, живеещи в бедност през тази година повдигна тревожни въпроси: хората в бедност вече бяха в криза и сегашния икономически спад само влоши тяхната ситуация. Много хора не могат да си позволят или нямат достъп до прилични жилища или здравни грижи; те не могат да платят свръх скъпите сметки за енергия, за да затоплят домовете си, те са тласкани все повече и повече в дългове, без подкрепата на честни банкови или кредитни услуги.

За много хора, **социалният модел на ЕС е в опасност да бъде подкопан**, ако тези жизненоважни универсални услуги не бъдат защитени активно и не бъдат направени

⁷ Нова Харта на Фундаменталните права

достъпни и с приемливи цени. Ефективните системи за социална защита се приемат от Комисията като **единственото, най-ефективно средство за намаляване на бедността (от 38%)**⁸, и осигуряват съществен трамплин за социално включване и кохезия. Но те трябва да бъдат подсилени, а не да се подкопават. Универсалните системи за социална сигурност и здравеопазване са от полза за всеки, те предотвратяват бедността и стигматизацията и окуражават използването им. Демонтирането на подобни универсални услуги има пряко въздействие върху бедността: по отношение на увеличаване на депривацията, бедността и неравенствата, влошаване на здравето и загуба на жизненоважните социална кохезия и социален капитал. Тази висока цена на отсъствието на действие също трябва да бъде калкулирана и да се има предвид. В Дневния ред след 2010, трябва да се постигне напредък по отношение на гарантирането на фундаментални права за универсални услуги, като съществена основа за споделено благосъстояние, превенция на бедността и конкретна защита на социалния модел на ЕС.

Правото на адекватен минимален доход за живот в достойнство през целия жизнен цикъл⁹ В един социален контекст, в който предлагането на работни места се свива, спестяванията на работниците и пенсионерите намаляват рязко, заедно с покупателната им способност, схемите за адекватни минимални доходи стават решаващи за осигуряването на достойно оцеляване на хората в трудоспособна възраст, семействата или пенсионерите хора, както и за стимулиране на търсенето и активирането на потреблението.

Три страни в ЕС все още нямат подходящи схеми за минимални доходи. В страните, където има такива, равнищата на обезщетенията общо взето не отразят действителните потребности и съществуват сериозни проблеми по отношение на тяхната достъпност, получаване, както и такива, свързани с не получаването им. Нещо повече, липсата на солидна правна основа за адекватен доход дава възможност на правителствата да инструментализират обезщетенията, да затягат критериите за достъп и да принуждават хората да заемат, често несигурни, работни места, като заплашват с орязването на обезщетенията. Тази ситуация подхранва засилването на стигматизацията на хората в бедност. Необходимо е да бъдат предприети стъпки за справяне с “капаните на бедността”, например когато хората се преместват от минимален доход към нископлатени работни места и губят допълнителните си обезщетения (т.е. свободен транспорт и други услуги).

Правото на приличен дом, образование, здравеопазване и други услуги

Европейския Съюз на теория защитава правото на достъп до универсални услуги от общ интерес. Обаче, в действителност, това право не е адекватно дефинирано, нито гарантирано. Всекидневният опит на хората в бедност¹⁰ демонстрира доколко либерализацията и приватизацията на вътрешния пазар подкопават достъпа до услугите. В сегашната криза, обикновените хора плащат цената – като не могат да си позволят прилично жилище, да плащат цената на здравеопазването и дългосрочните грижи, да плащат нарастващите сметки за транспорт и гориво ... което води до нарастване на бездомността или жилищното изключване и задлъжнялостта. За сега, ЕС поддържа първенството на пазарните свободи над социалните права и предприема *ad hoc* или секторен подход към осъществяването на тези задължения на публичните услуги. Въпреки че е важно да се разчита на позитивни преценки

⁸ Съвместен доклад за социална защита и социално включване 2009

⁹ Препоръка 92 и Препоръка за активно включване, въведени от Съвета EPSCO през декември 2008

¹⁰ Виж Доклада от 7та и 8та Среща на хората, живеещи в бедност

като Пакетът Монти¹¹, по принцип е неприемливо тези права да зависят от една интерпретация “случай по случай” в Европейските съдилища. Важните споразумения, постигнати в новия Енергиен пакет, включително развитието на Национални планове за действие за намаляване на енергийната бедност, трябва да се изграждат ефективно. Един последователен, съгласуван подход, който може да убеди обикновените хора, че ЕС може да овласти социалните стандарти, изисква една по-добра рамка на ЕС. Новият Протокол за услугите от общ интерес в реформирания Лисабонски договор предоставя на ЕС нова законова база.

Препоръки

- **Да се развие Директива на ЕС за схеми за адекватни минимални доходи**

Трябва да се развие Рамкова Директива на ЕС, която да гарантира правото на адекватен доход на всеки, който живее в ЕС, на всяка възраст. Директивата трябва да се позове на Препоръка 92 и Препоръката за активно включване, одобрена от EPSCO, през декември 2008. Този инструмент на ЕС трябва да осигури европейска дефиниция за адекватност и да установи стандарти в това отношение, свързани с относителните жизнени стандарти в ЕС и които да са поне над прага на бедността. Той също така трябва да осигури ръководните принципи за развитието и преработването на разбирането за адекватност на национално равнище, чрез независими и с участие методологии за бюджетни стандарти. Администрирането на такива системи трябва да бъде внимателно координирано с универсалните системи за социална сигурност, за да се гарантира универсално покритие и подкрепа на доходите през жизнения цикъл и да се предотвратят социалните рискове.

- **Да се развие Рамкова директива за услугите от общ интерес и секторни директиви за социалните и здравни услуги.**

Трябва да се развият една Рамкова директива за услугите от общ интерес и секторни директиви за социалните и здравни услуги, като се даде приоритет на социалните права над вътрешния пазар. Те трябва да гарантират правото на всички на достъп до ценово приемливи, качествени ключови публични услуги, които са съществени за да се живее с достойнство, включително здраве, образование и обучение през целия живот, жилище/ настаняване, грижи, както и основни комунални услуги и да се създадат ефективни механизми за компенсации. В рамките на социалните и здравни услуги, трябва специално да се има предвид добавената стойност от неправителствените организации и доброволците. Комисията трябва да разработи план за действие, който да се позовава на пакета Монти и да се придвижва напред, като доразвива тези предложения въз основа на новия протокол в Реформирания Договор и Чл. 14.

- **Да се предприеме независимо изследване за спешна оценка на въздействието на приватизацията и либерализацията върху достъпността и приемливостта на цените на ключовите услуги от общ интерес.**

Да се насърчи независима оценка на социалното въздействие относно влиянието на либерализацията върху задълженията за публичните услуги, която да включва оценка на заинтересованите страни чрез форуми с участие, както и обективни данни. Да се свърже Оценката на социалното въздействие със Стратегията за социална защита и социално

---

¹¹ Пакетът Монти, публикуван през 2005, постави основата на оценяващи критерии за съвместимост с държавната помощ за услугите от общ интерес- Решението дефинира условията за да може услугите от общ интерес да не бъдат подложени на изискването на Комисията.

включване на ЕС (Социалния ОМК) и да се оцени и осъществи мониторинг на влиянието на национално равнище чрез Националните стратегически доклади.

- **Да се признаят финансовите услуги като услуги от общ интерес** и да се предприемат действия към една законова рамка на ЕС, за да се гарантира правото на достъпна банкова сметка и честни банкови и кредитни услуги за всички.

- **Да се приложат изисквания за енергийни пакети¹² по отношение на енергийната бедност**, които признават необходимостта от адекватен достъп на всички до енергия и да се редуцира енергийната бедност чрез Национален План за Действие като се създаде връзка с Националния План за Действие по социално включване. Да се работи по обща за ЕС дефиниция за енергийна бедност и обща стратегия, свързана с приложима Харта за правата на потребителите на енергия.

- **Да се засили подкрепата за адекватна социална защита чрез Макроикономически насоки и да се отрази това в Пакта за стабилност**

Да се въведат нови Насоки и обяснителен текст в Интегрираните насоки, за да може държавите членки да защитават фундаменталните права и да предоставят нужното финансиране за адекватен доход и социално защитни системи, включително ефективни универсални системи за социално осигуряване.

- **Да се предприемат действия за създаване на ефективни стандарти на ниво ЕС за социални услуги, базирани на принципи за качество.** Тези стъпки да се основават на взаимното учене в областта на Европейската социална защита и Стратегията за социално включване (Социалният ОМС) и работата на Комитета по социална защита относно доброволните рамки за качеството, развити в партньорство със заинтересованите лица, включително доставчиците на социални услуги и ползвателите. Трябва да се спазват правата и участието на ползвателите трябва да бъде основополагащ принцип.

- **Да се подкрепи създаването на Европейска интерпарламентарна група по услугите от общ интерес и Генералния Директорат по заетостта да поеме специфична отговорност за мониторинг на социалното въздействие на текущите политики.** **Необходима е и група,** обединяваща различни департаменти и институции, свързани с услугите от общ интерес, която да е отговорна за развитието на детайлен План за действие и на Директива на ЕС.

---

¹² Регулация на вътрешния пазар на електричеството и газа.

2.3 Да се създаде пътна карта за включване – да се приложи активно включване

Препоръката по активно включване, приета от Съвета на EPSCO през декември 2008, е важна стъпка напред за поддържане на интегрирани стратегии за стимулиране на включването на изключените от трудовия пазар хора. Данни на EAPN¹³, впрочем, подчертават големите слабости на текущото прилагане на Препоръката. Повечето страни продължават да следват тесните стратегии на активиране, вместо интегрираните подходи, които подкрепят достъпа до качествени услуги и адекватен доход, както и до качествени работни места. Активното включване трябва да се насочи и към периода на преход от труд към пенсиониране, тъй като той често е съпроводен с разкъсване на социалните мрежи на възрастните хора, а това води до социално изключване и засяга достойнството и самочувствието на хората.

---

¹³ Дали икономическата криза ще доведе до по-силно социално измерение. Оценка на социалното включване на EAPN по отношение на Националните програми за реформи, 2008.

Изглежда все още липсва ясен анализ на стратегическата функция на “фланговите услуги”, които играят ключова роля за преодоляване на бариерите пред устойчивата работа, включително и ключовата роля на качественото обучение и възможностите за учене през целия живот. Мерките за позитивно активиране често са съпроводени с наказателни условия – изразени в намалени или премахнати обезщетения, когато хората не заемат предложените им работни места. Проблемът е особено остър в контекста на текущата криза, която намалява предлагането на работни места. Основният приоритет често е да се отнемат обезщетенията на хората, вместо да се намери достойно работно място. Много подходи не успяват да признаят, че има многобройни бариери, които хората в периферията на трудовия пазар срещат или пък да предприемат активни мерки в подкрепа на търсенето, било чрез създаване на работни места, било чрез намаляване на дискриминацията от страна на работодателите при подбора на работниците.

Въпреки предприетите важни стъпки за повишаване на прозрачността и за прилагане на Препоръката, все още липсва кохерентна пътна карта за ефективното ѝ прилагане на ниво ЕС и на национално ниво, както и за насочване във всички политически сфери, особено в Европейската стратегия по заетостта и Лисабонския процес. Силните предложения изказани в доклада на Европейския парламент също трябва да се вземат предвид.

Препоръки

- **Заедно със страните членки да се създаде Пътна карта за прилагане на активното включване в ЕС и на национално ниво:** На ниво ЕС, трябва да се възстанови, в условия на висока прозрачност, интегрираната стратегия и ежегодният мониторинг по прилагане на стратегията на национално ниво, така че да се обвържат препоръките на Комисията със Съвместния доклад. По отношение на постиженията на страните членки трябва да се прилага по-ефективно взаимно учене, но същото е нужно и по отношение на основните пречки, като се привлича голям брой заинтересовани страни. Нужен е напредък по засилването на отделните стълбове, особено на потребността да се отговори на нуждата от европейски социални стандарти за минимален доход и за гарантиран достъп до услуги и универсални системи за социална защита (вж. 2).

- **На национално ниво** трябва да се подкрепят страните членки да развият национални пътни карти за прилагане на интегриран подход за социално включване, който се предлага в Препоръката: Чрез увеличаване прозрачността на интегрирания подход, дефиниране на количествено измерими цели и въвеждането им в план за действие, обхващане на

заинтересованите страни, включително НПО и хората, живеещи в бедност. Това трябва да бъде експлицитно свързано със структуриран диалог между релевантните заинтересовани лица, установен чрез НПД по социално включване.

- **Да се гарантира че Планът за икономическо възстановяване и действията, следващи Комуникацията по заетостта наистина отделят специално внимание на Препоръката за социално включване.**

Плановете трябва да подчертават нуждата от прилагане на интегрирани подходи за Активно включване, експлицитно подчертавайки потребността от прогрес по всеки от трите стълба. Посочените инструменти трябва да ограничат тенденцията за усилване на условията в политиките за активизиране, без да се отчитат наличните ограничения и да поставят ангажиментите за адекватен доход и достъп до качествени услуги и достоен труд в центъра на предложените действия.

- **Да се вгради концепцията в Европейската стратегия и по-общо – в архитектурата за след 2010.**

Интегрираните насоки трябва да бъдат ревизирани, за да се постигне обвързване с интегрирания подход за активно включване, главно в Насоките по заетостта и във всички документи, свързани с периода след 2010.

- **Да се приложат Препоръките от доклада на Европейския парламент по Активното включване**

Нужна е специална подкрепа за ефективността на действията за адекватен минимален доход и достъп до качествени услуги, в унисон с наскоро приетия доклад на ЕП. Специално внимание е нужно към клаузите, свързани с нуждата да се намали наказателното активизиране, нуждата да се постигне прогрес в пътната карта, като се установят цели за установяване адекватността на минималния доход над прага на бедност и една добра Директива за услугите от общ интерес, както и напредък по целите за намаляване на детската бедност и бездомността и ограничаване на текущата тенденция да се поставя акцент главно върху активно включване на хората в трудова възраст. (вж. Първа част).

2.4 Да се защити качествената заетост и да се създадат нови работни места за посрещане на нови потребности: инвестирайки в нови социални и “зелени” работни места и социална икономика.

Текущата криза показва **нови предизвикателства**, много от които са свързани със колапса на предлагането на работни места. Много страни членки предприемат спешни стъпки чрез плановете за възстановяване към защита на наличните работни места и стимулират достъпа до нови области на заетост. Впрочем, твърде много от създадените работни места са краткосрочни, с бедни условия на труд и често се откриват в неустойчиви индустрии.

Защитата на заетостта не може да се свежда до компромиси, когато се касае до сигурност на труда и качеството на труда. При цели 8% от заетите, които страдаха от бедност още преди кризата, целта трябва да бъде да се инвестира в устойчиви работни места, които предоставят качествена заетост и разумни жизнени стандарти, за да се отговори на новите социални и

екологични потребности. Въпреки че някои приветстват новите мерки, трябва да се отбележи, че те са ограничени до предлагане на професионално образование и обучение за специфични групи, вместо да се разширява достъпа до високо качество на обучението за всички, да се подобряват нивата на минималните заплати и трудовите условия. Въпреки че мнозина все още считат работното място за “сигурен път за излизане от бедността”, малко се прави за осигуряване на качествени и устойчиви работни места и адекватни заплати, за да се намалят трудностите и да се запази човешкото достойнство.

Твърде често **стратегите за гъвкава сигурност** подриват вместо да подкрепят правата на заетите, като осигуряват доминация на гъвкавостта над сигурността. Дългите периоди на неактивност и загубата на връзка с трудовия пазар не са желани състояния, но да се оказва принуда върху хората да заемат неустойчиви и маргинални работни места не е адекватно решение, а пряка атака срещу правото на хората да живеят достоен живот. Нещо повече, самата бедност често е бариера, пречеща на хората, изключени от трудовия пазар, да намерят стабилна работа, защото създава икономически натиск върху тях и позволява на работодателите да отправят нереалистични искания към работниците в комбинация с прехвърляне на всички отговорности върху индивида, без да се държи сметка, че той не е отговорен за наличието или липсата на адекватни работни места. В такива случаи, адекватната подкрепа чрез един гарантиран минимален доход е ключ за поддържане и мотивиране на хората да се върнат към трудовия пазар.

Поглеждайки към **създаването на нови работни места**, виждаме че много възстановителни пакети поставят акцента върху използването на публични ресурси за постигане на умен зелен растеж. Тези мерки може да се разширят с цел да се осигури по-голям ефект за социално включване чрез създаване на нови работни места в депривирани области и достъп за групите, които сега са изключени. Нужно е специално внимание към уязвими групи, намиращи се в риск от изключване и маргинализиране. Дискриминацията трябва да бъде ограничена по активен и разбираем начин, така да се създаде включващ трудов пазар. Различни целеви групи изискват по-добре насочен подход и всяка интервенция трябва да изхожда от индивидуалните нужди на хората.

Нови социални и други услуги предлагат нови възможности за устойчиво създаване на работни места и доставят качествени услуги от общ интерес. Окуражаването на партньорствата на локално и регионално ниво може да играе ключова роля в това отношение. Публичното инвестиране може да се разглежда като част от дългосрочни инвестиции в човешките ресурси, които се откупват чрез намаляване на разходите за други услуги (например социално и енергийно ефективно жилищно строителство, превантивни здравни грижи, схеми за иновативно образование за намаляване на отпадането от училище, детски грижи и услуги за възрастните хора...). **Хората не може да се третират просто като икономически единици.** Качествената и стабилна заетост може да позволи по-добър жизнен баланс за хората. Това има ключово значение за жените, които носят основна отговорност за грижите за семействата и в общностите.

Социалната икономика и инициативите на третия сектор, особено Социалните предприятия за трудова интеграция (WISE), се доказаха като успешни инструменти за подкрепа на изключените хора и интегрирането им в труда, особено в области на нови социални и устойчиви услуги, затова техният потенциал трябва да бъде внимателно изучен и използван. Новите форми на заетост, целящи интегрирането на оцетените хора в трудовия пазар, трябва да бъдат напълно обхванати чрез трудовите закони и системите за социална сигурност.

Препоръки

- **Да се преработи Европейската стратегия за заетостта**

Европейската стратегия по заетостта е полезно средство, но се нуждае от подобряване, с нови цели и дейности. Новият подход към заетостта трябва да взема предвид ключовата роля на работното място за предоставяне на адекватни заплати и трудовия условия, необходими за достоен живот, както и за осигуряване на участие в обществото. За целта е необходимо да се създадат връзки между икономическата производителност и социалната защита, така че да се защитят фундаменталните права. Новите цели в заетостта трябва да бъдат реалистични и достижими на национално ниво чрез НПД по заетостта и Националните програми за реформи. Необходими са повече изследвания относно влиянието на Европейската Стратегия по Заетостта върху националните политики по заетостта, тъй като твърде малко се знае по въпроса.

- **Да се гарантира че принципите за достоен и качествен труд са в сърцето на Европейската стратегия по заетостта и пост Лисабонската архитектура** и че Европейската Стратегия по Заетостта разширява и прилага текущи критерии по качеството на труда в Насоките по заетостта. Специален приоритет трябва да се даде на премахването на работещите бедни и да се ограничи ниско качествената, временна и периферна заетост. Новият подход към заетостта трябва да вземе под внимание ключовата роля на работата за осигуряване на адекватно заплащане, което позволява достоен живот и модели на потребление, а също и трудови условия за достоен живот и пълно участие в обществото.

- **Да се определят задължителни критерии за достоен и качествен труд** (в и извън ЕС), включващи адекватен доход, добра социална защита, спазване на човешките права и фундаменталните норми на МОТ, така че да се създаде една рамка на ЕС за “заплати, позволяващи да се живее”.

- **В плановете за икономическо възстановяване и стратегията след 2010 да се даде приоритет на увеличаването на публичните инвестиции в социални и зелени работни места**, да се създадат позитивни стимули за инвестиции на страните членки. Да се подкрепят изследвания, които демонстрират позитивния ефект от демократизирането на услугите. Да се дадат насоки за страните членки относно ролята, която Структурните фондове могат да играят в този процес.

- **Да се създадат по-добри възможности за заетост на младите хора**

Младите хора са особено уязвима група (особено тези, чийто родители са дългосрочно безработни, тези от имигрантски семейства или инвалиди или с млади родители). Целенасочена подкрепа е нужна за тази група, както и създаване на устойчиви работни места за завършващите студенти.

Да се създаде рамка за подкрепа и **разширяване ролята на социалната икономика и включващото предприемачество** чрез предоставяне на адекватна европейска законова рамка и осигуряване на нейното добро прилагане, като се споделят добри практики и се създава

достъп до ресурси чрез публични инвестиции, включително и целенасочено използване на Структурните фондове.

- **Да се разширят трудовите закони и социалната защита, за да покрият новите форми на заетост,** които целят интеграцията на уязвимите хора в трудовия пазар, включително чрез социална икономика.

- **Да се осигури за всички високо качествено обучение и възможности за обучение по време на целия живот, като се развият национални стратегии за постигане на тези цели.** Необходимо е обучение през целия живот, което да признава и валидизира добавената стойност от доброволчеството, неформалното образование и обучение и цели да интегрира хората чрез професионално развитие на всички възрасти в и извън труда. Да се приложат програми, позволяващи тези, които са ниско квалифицирани, да получат високо качествено образование и възможности за обучение.

- **Да се постигне прозрачност и въвличане на заинтересованите лица**

Необходими са механизми както на национално, така и на Европейско ниво, за да могат да се чуят гласовете на бенефициентите и техните организации, заедно със Социалните партньори при търсенето на политически решения за качествена заетост. Гражданското общество трябва да бъде поканено на масата и активно да участва в социалния диалог.

2.5. Борба с дискриминацията, стимулиране на различията

Текущата криза влияе най-зле върху най-уязвимите и в много страни членки се наблюдават **нарастващи изблици на расизъм и ксенофобия** срещу мигрантите и етническите малцинства. Но, Националните стратегически доклади показват, че тези групи са между най-уязвимите, които страдат особено от изключване и бедност. ЕС постигна напредък през 2007 като година на равните възможности и с предложението за Директива по анти-дискриминацията. Необходимо са обаче спешни стъпки за засилване на анти-дискриминационното законодателство и политиките в полза на всички групи, които са засегнати от дискриминация, включително и стъпки отвъд сферата на заетостта с оглед да се осигури достъп до блага и услуги. Стъпките трябва да се опитат да се справят със специфичната ситуация на имигранти от трети страни (включително недокументираните мигранти), които сега са изкупителна жертва, когато наличните работни места намаляват и им

се отричат фундаментални права, които са част от дневния ред на ЕС в областта на равенството.

Подходът на ЕС към миграцията и дискриминацията трябва да бъдат последователни.

Европейският Съюз не може да прокламира значението на своята роля в света, без да работи активно за намаляване на неравенствата в развитието на Севера и Юга. Това включва развиването на последователен и интегриран подход към миграцията и развитие, което ще предостави пътища за легитимиране и гражданство за милиони, които идват в ЕС, търсейки по-добър живот за себе си и своите семейства.

Нарастващ брой **жени** се присъединиха към трудовия пазар през последните години, но често те трябва да приемат мизерни работни места или почасово работно време. Ключово значение има да се намалят съществуващите различия в заплащането на жените и мъжете чрез социални политики и заетост, които ефективно ще вземат под внимание измерението, наречено социален пол. Често именно жените се грижат за дома, семейството, децата и възрастните, които се нуждаят от грижа, а поради това инициативите за по-добър баланс между тези дейности са много важни. Нещо повече, неуспехът да се постигнат целите от Барселона по отношение на грижите за децата подчертава нуждата от развитие на такива услуги и адекватни стандарти, за да могат жените да получат равни възможности в обществата и трудовия пазар.

Препоръки

- **Засилване на анти-дискриминационното законодателство**, включително борбата срещу дискриминацията въз основа на социален произход и приемането на Директива срещу дискриминацията, предоставяща защита срещу всички форми на дискриминация, включително въз основа на чл. 21 от Европейската харта за социалните права.
- **Да се развият по-добри системи за прилагане на съществуващото законодателство** и да се стимулират политики за справяне с всички форми на дискриминация и поддържане ценността на разнообразието и интеграцията.
- **Да се развият механизми за разрешаване на транснационални конфликти по повод на социалните права между страните членки:** да се приложи ясна процедура за определяне на отговорностите и линиите за действие в случаите, когато две или повече страни членки са въввлечени в проблеми, свързани със социалните права и социалната защита, като например по повод на ромите, мигрантите, или ксенофобия и расизъм насочени към европейски граждани в някоя от страните членки.
- **Да се развият нови изследвания за връзката между дискриминация и бедност чрез Европейската стратегия за социално включване и социална защита (Социалния ОМС)** и специфични индикатори за влиянието на дискриминацията и връзките с бедността, социалната интеграция на мигрантите.

- **Да се развие нова интегрирана миграционна политика в съзвучие с Европейския социален модел**, която защитава фундаменталните права, които осигуряват достъп до права, ресурси и цели за създаване на прозрачни пътища за гражданственост.
- **Да се въведе половата дименсия във всички икономически, социални политики и тези по заетостта**, за да се намалят различията между половете в заплащането на труда, да се подобрят мерките и да се подпомогне достъпа до високо качествени услуги. Да се приложи Пактът за равенството на половете.

2.6. Да се постигне глобално равенство и справедливост чрез социални стандарти

На 25 септември 2008 световните лидери, включително и ЕС, се съгласиха да подновят ангажиментите за постигане на **Целите на хилядолетието**¹⁴ до 2015 и да създадат конкретни

---

¹⁴ **Развитийните цели на Хилядолетието** са осем цели на международното развитие, които 192 страни членки на Обединените нации и най-малко 23 международни организации се съгласиха да постигнат до 2015 година. Те включват редуциране на крайната бедност, намаляване на равнищата на детска смъртност, борба с епидемиите, като СПИН и развитието на глобално партньорство за развитие.

планове и практически стъпки за действие. Това е особено спешно в контекста на текущата глобална криза. Кризата, впрочем, засили неравенствата между Севера и Юга. Пропастта между богатите и бедни региони не е само етически неприемлива, но и принципна пречка за прекратяване на нарастването на бедността и ерозиране на социалната кохезия на глобално ниво. Въпреки този ангажимент, ЕС продължава да следва агресивни конкурентни стратегии, които често са срещу интересите на развиващия се свят, а международните финансови институции (МВФ и Св. банка) прекалено настояват за развитие на експорт към Северните пазари. Това особено засегна независимостта на производството на храни като подронва капацитета на местните общности да изхранват своето население.

Отговорът на ЕС трябва да даде предимство на прилагането на Целите на развитието на милениума до 2015 и да развие адекватни политики в подкрепа на справедливо развитие на Юга чрез **локално контролирани програми за помощ, базирани на принципите на съвместното развитие** и осигуряващи съгласуваното насочване към такива цели на всички политики на ЕС, включително: търговия, постигане на растеж, вътрешен пазар. Визията за “увеличаване на конкурентоспособността на ЕС спрямо останалия свят” не може да е основа за интегрирана визия. ЕС има задължението да стимулира фундаменталните права по целия свят. ЕС сега има възможност да стане автентичен шампион в стимулиране на глобално равенство и сътрудничество вместо конкуренция, стремеж към регулиране на пазарите и инвестиране в публични блага и създаване на глобални социални стандарти.

Препоръки

- Да се приложи ангажимента за помощ от **0.7% от БВП до 2015** и да се направят стъпки за премахване на дълга, който продължава да е капан за много от Третия свят, живеещи в бедност.
  - Да се подкрепи местното развитие и местното вземане на решения, като се овластят местните общности на Юг, така че те да отговарят за тяхното собствено развитие, в частност
-

по отношение на решенията за развитието на селското стопанство и търговията и за суверенността на храните.

- **Да се приложи Джендър план за действие по равенството на половете на ЕС и овластяване на жените при развитието на кооперирането¹⁵** чрез непрекъснат структурен диалог със заинтересовани страни.
- **Да се подкрепи ефективна Международна регулация** под егидата на ОН на финансовите и икономическите пазари, и прозрачен и независим преглед на ролята на текущите финансови органи (напр. Световната банка и МФВ¹⁶) при защита на социалните права и приноса за местна автономия и равенство.
- **Да се стимулират Глобални Социални Стандарти** – едновременно чрез МОТ и платформата на ЕС за прилична работа, но също и като се изгради Глобален Пакт за социална защита, който да осигури минимален доход за всички и достъп до качествени работни места.
- **Да се създаде пресечна работна група на високо равнище** в Съвета и Комисията, свързана с Парламентарна група, за наблюдение и оценка на политическата последователност при стимулиране на глобално равенство.

3. Изграждане на Партньорство за промяна

ЕС е изправен пред **мрачна пропаст на доверието**. Скорошните избори за Европейски Парламент осветиха този демократичен дефицит, с най-ниското равнище на участие, отбелязвано някога. Сегашното изследване Евробарометър също показва намаляващо доверие в ЕС и неговата способност да промени живота на обикновените хора. Активното Гражданство е част от сегашния комплект от инструменти на Комисията за нарастване на

¹⁵ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2008-0103&language=EN>.

¹⁶ Международен валутен фонд

собствеността и легитимността. Обаче, това не трябва да се фокусира само върху единични срещи между вземащите решения и гражданите, а да се използва, за да се засилят **постоянни, регулярни структурирани механизми за управление, което усилва истинското партньорство** между ключовите заинтересовани страни на локално, регионално, национално, както и на равнището на ЕС. Стратегията за социална защита и социално включване на ЕС (социалният ОМК) и много финансирани от ЕС проекти са демонстрирали че доброто управление и участие са жизнено важни инструменти за по-ефективно правене на политика, но и че това участие трябва да се съпровожда от адекватни финансови механизми.

Доброто управление означава засилване на хоризонталната и вертикална координация, партньорство и участие. Това означава по-добра хоризонтална координация между правителствените отдели, и свързване с парламентите на национално и европейско равнище, увеличавайки прозрачността на процесите на вземане на решения. То, също така, трябва да внедри систематичен процес на моделиране и прилагане на политики, с включване на ключови заинтересовани страни като регионални и местни власти, синдикати и работодатели, но също така да засили отчетността и собствеността върху социалните политики сред гражданите, чиито живот е пряко засяган от всяко решение. Гражданското общество – включително НПО и хората, живеещи в бедност, са основни актьори, но никога няма да бъдат равностойни партньори в процеса на правене на политики, освен ако партньорството не получи по-силна политическа подкрепа и систематично не се въвеждат адекватни методи и механизми.

Стратегията на ЕС за социална защита и социално включване, прилагана посредством Отворения метод на координация, доказва че е полезен, но несъвършен механизъм за подкрепа на такъв процес на управление. Обаче, този ангажимент за активно ръководство не е внедрен систематично в социалния ОМК, нито пък добрите практики са отразени в стълбовете за пенсиите, здравните и дългосрочни грижи на Стратегията за социална защита и социално включване на ЕС, нито в Европейската стратегия по заетостта. Нито една Стратегия не е инвестирала систематично в динамично и структурирано, непосредствено ангажиране на заинтересованите страни на национално равнище, достатъчно за да осигури собственост и да гарантира ефективен диалог по пропастите в политиките и предложенията, нито добрите практики са били публикувани или капитализирани.

В последните години, НПО се сблъскват с **нарастващи пречки при достъпа до финансиране** на национално и европейско равнище и в частност при достъпа до Структурни фондове. Въпреки че тези фондове са предназначени да увеличават кохезията, добрите практики на НПО, които се развиваха в миналото, бяха заобиколени в новия кръг от регулации на Структурните фондове. Независимо от препоръките за улесняване на участие на НПО във Фондовете чрез опростени процедури и достъп, създаването на глобални грантови системи и техническа помощ беше подето в много малко страни членки. Неправителствените организации срещу бедността са ключова заинтересована страна при развитието и мониторинга върху влиянието на използването на структурните фондове и това би трябвало да се признае, като им се даде активна роля в комитетите за мониторинг. Партньорството с НПО също така ще стимулира потвърдението, че фондовете се използват за социално включване¹⁷.

¹⁷ ЕАРН вече публикува **Ръководство за анти-бедност НПО за да се ангажират със Структурните фондове,** включващо изследване на случаи и ръководни ориентири за развитието на социални индикатори за оценка на Фондовете, засилване на партньорството с комитети за мониторинг и осигурявайки критична обратна връзка доколко Фондовете намаляват неравенствата и създават кохезия.

Действителното партньорство също така означава признаване на неравенството на ресурсите и достъпа до власт. Партисипативната демокрация не е безплатна. Сега, НПО, освен че осигуряват ключови услуги на място, също така са и ключови актьори, които стимулират овластяването и даването на глас на хората, живеещи в бедност и социално изключване и подкрепят тяхното активно участие в политическия процес, включително в социалния и граждански диалог. НПО и третият сектор правят жизнено важни приноси към правенето на политики чрез мониторинг на влиянието на политиките върху всекидневната действителност на хората, живеещи в бедност, и са решаващи посредници при защитата на социалните, политически и икономически права на хората в бедност.

Съществуването на силен, независим неправителствен сектор е жизнено важен белег за едно здраво, демократично общество. В текущата криза, НПО се сблъскват с нарастващо търсене, което не съответства на увеличено финансиране. В някои случаи, тези организации се сблъскват, всъщност, с орязване на финансирането. За да покаже признание към тази жизнено важна роля в практиката, ЕС трябва да стимулира развитието на ясна юридическа и финансова рамка за тяхното устойчиво развитие, която да цени и уважава тяхната независимост. ЕС и страните членки трябва активно да подкрепят непрекъснатото ангажиране на НПО в процесите на правене на политика, като засилват рамката на ЕС за ръководство и финансиращите механизми за подкрепа на НПО във всички политически сфери.

Препоръки

- **Да се установят жалони чрез Ръководствата на ЕС за активно управление и участие** по отношение на процесите на политическо вземане на решения на равнището на ЕС и страните членки, чрез установяването на общи цели, критерии и методология за ефективно ангажиране на всички ключови заинтересовани страни, включително НПО и хора, живеещи в бедност. Да се гарантира че те са прилагани и наблюдавани

чрез процесите на ОМК, оценка на тяхното въздействие и надграждане на основата на “добри практики”.

- **Да се гарантира че вземането на решения в областта на икономическата политика на ЕС се провежда извън финансовите министри**, за да включи активното ангажиране на гражданското общество и актьорите от социалната икономика. Правителствата трябва да стимулират координацията между всички министерства и служби, чиито решения въздействат върху бедността. Всички политики трябва да се преглеждат от гледна точка на бедността, за да се гарантира, че те не са противоположни, а допринасят за премахването на бедността.

- **Да се признае специфичната ценност и правата на хората, живеещи в бедност, и да се засили прозрачността на рамката за управление**, като се разработят ясни ръководства за участие на хората, живеещи в бедност, и техните организации в правенето на политики на локално, регионално, национално и европейско равнище. През 2010, да се гарантира че мероприятията на всички основни заинтересовани страни стимулират участието на хора в бедност. Да се инвестира в развитието на ясна рамка за непрекъснат диалог и участие на хората, живеещи в бедност, във всички процеси на правене на политики в ЕС, включително в Националните планове за действие за включване, Националните Стратегически доклади, програмите за 2010, Националните програми за реформи и всички нови за след 2010г. стратегически процеси в ЕС, които се развиват.

- **Да се стимулира взаимното научаване, обмяната, оценката и капитализацията на добрите практики** относно ефективните методологии и добавената стойност на доброто управление и механизмите на участие в процесите на правене на политики на национално и европейско равнище, чрез Стратегията на ЕС за социална защита и социално включване (социалния ОМК). Да се утвърди политическо признаване на значението на практиките на доброто управление и прозрачността чрез специална интернет страница за участието на уеб страницата на Европа и да се гарантират последващи действия.

- **Да се засили финансовата и друга подкрепа за НПО и асоциациите на гражданското общество в борбата срещу бедността**, като улесняващи гласа на хората в бедност и като доставчици на услуги, уважавайки тяхната независимост и гарантирайки развитието на адекватна юридическа инфраструктура и адекватно финансиране за НПО и третия сектор.

- **Осигуряване на достъп за малките НПО до Структурните фондове**, опростявайки механизмите за грантовете и окуражавайки страните членки да стимулират глобални грантове и техническа помощ.

- **Подкрепа за продължително обучение и изграждане на капацитет на НПО**, за да могат по-добре да изпълняват тези функции, както и пряко финансиране за активно участие на хора в бедност в политическите процеси на вземане на решения, чрез Структурните фондове и други финансови механизми.

Информация и контакти:

За повече информация по този документ - позиция се свържете с:

Шан Джоунс, Координатор по политиките на EAPN

Sian.Jones@eapn.eu

или телефон: 0032 (0)2 226 5859

За повече информация по позициите, публикации и дейности на EAPN
Вижте интернет страницата на EAPN: www.eapn.eu

Някои свързани ключови публикации на EAPN:

Десет искания на EAPN към новия Европейски Парламент
(EAPN 10 demands to the new European Parliament)

Табло на EAPN с резултатите по социално включване от Националните програми за реформи (2008-2010)
(EAPN Social Inclusion scoreboard on the National Reform Programmes (2008-10))

Оценка на EAPN на Националните стратегически доклади по социална защита и социално включване (2008-2010)
(EAPN assessment of the National Strategic Reports on Social Protection and Social Inclusion (2008-2010))